

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

інструментів, імпровізація, переробка класичних творів на сучасний лад тощо. Таким чином перевагами використання у роботі зі студентами «блакитного мислення» є розвиток креативності, відкритості до нових ідей та покращення навичок імпровізації.

З метою розвитку креативного мислення доцільно залучати студентів до аналізу творів, які не є традиційними. Наприклад, відійти від аналізу класичних творів, а запропонувати твори сучасних композиторів, електронні композиції тощо. Такий підхід сприятиме розширенню меж сприйняття студентами інформації, стимулюючи їх до власних творчих експериментів.

Результативною вважаємо техніку асоціативного мислення у системі підготовки студентів. Розвиток асоціативного мислення є складником творчого охоплення творчістю студентів, формування у них творчого мислення, оскільки цей процес дозволяє знаходити зв'язки між різними музичними явищами, інтерпретувати музику в нестандартних формах. Також окреслена форма роботи сприяє знаходженню паралелі між музичними стилями та сприяє генеруванню нових ідей.

Цікавою вважаємо техніку створення музичних проєктів, завдяки якій студенти мають можливості реалізувати власні творчі пропозиції у поєднанні теорії з практикою. Проєктна діяльність може бути індивідуальною або колективною. В будь-якому випадку вона стимулює креативне мислення. Якщо мова йде про майбутнього вчителя, проєктна діяльність є невід'ємною складовою професійної діяльності сучасного вчителя. Музичні проєкти сприяють стимулюванню творчому розвитку учнів, заохоченню їх до колективної праці. Основними етапами музичних проєктів є: визначення мети і завдань проєкту; формування команди; тематичний вибір проєкту; планування і розподіл ролей; реалізація проєкту; оцінювання проєкту та рефлексія.

Таким чином розвиток креативного мислення майбутніх педагогів під час засвоєння музично-теоретичних дисциплін впливає на низку процесів, як-от: розвиток емоційного інтелекту студентів, розвиток їх креативних здібностей, розвиток гнучкості, піднесення власного авторитету, впевненості у своїх силах. Завдяки креативного мислення створюється середовище, яке стимулює студентів до творчості та саморозвитку.

КРАМСЬКА Зоя Михайлівна

ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації освітнього процесу до нових суспільно-історичних умов.

Основу та зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність майбутніх вчителів початкових класів, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, впровадження новоутворень у традиційну систему початкової освіти, у прагненні оптимізувати освітній процес. Все це зумовило появу нових і вдосконалення педагогічних технологій, різних рівнів і різної цільової спрямованості, що використовуються у підготовці майбутніх вчителів початкових класів. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати освітнього процесу. Інновацію розглядають як процес і як результат освітньої діяльності.

Інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику освітнього процесу закладів вищої освіти оригінальних, перспективних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів від визначення мети до очікуваних результатів. Педагогічні інновації вносять в освітнє середовище нововведення, які поліпшують освітню систему в цілому.

Проблема впровадження інноватики в освітню систему закладів вищої освіти в нових соціально-економічних умовах спричинена чинниками:

- необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології та технології організації педагогічного процесу;
- потреба підготовки науково-педагогічних та педагогічних кадрів, здобувачів освіти;
- гуманітаризація змісту освіти;
- з'явилися нові навчальні дисципліни;
- виникла потреба у викладачах, які б могли забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;
- викладач отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії, що вимагає набуття досвіду інноваційної діяльності;
- входження закладів освіти у ринкові відносини, що дозволяє майбутньому фахівцю навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;
- активізація потреби в оновленні інформаційно-освітнього середовища.

Педагогічні інновації здійснюються як за рахунок власних ресурсів освітньої системи і за рахунок залучення нових засобів, обладнання, технологій.

Основними напрямками інноваційних перетворень у педагогіці є:

- розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ;
- оновлення змісту освіти;
- зміна та розробка інноваційних технологій навчання та виховання;
- вдосконалення управління освітніми установами;
- поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації;
- проектування нових моделей освітнього процесу;

- забезпечення успішності навчання та виховання.

Провідними методами досліджень інноваційних процесів є:

- вивчення наукових і науково-педагогічних методів, спрямованих на створення теоретичних узагальнень, встановлення та формулювання закономірностей;
- методи емпіричного та математичного дослідження;
- структурно-функціональний метод;
- порівняльний метод;
- конструктивно-генетичний метод.

Для систематизації нововведень А. Пригожин визначає: тип нововведення, механізм здійснення інноваційного процесу, особливості інноваційного процесу.

Суттєвою характеристикою інновацій є їх комплексність, яка ідентифікується за двома ознаками: 1) комплексна за новацією; 2) комплексна за реалізацією. Описана кваліфікація максимально враховує всі можливі ознаки інновації і може використовуватися в різних сферах освіти.

Педагогічні інновації є одним з аспектів освітніх інновацій, оскільки охоплюють сферу педагогічного процесу й спрямовані на вирішення відповідних задач. Педагогічний процес є цілеспрямованою системою впливу на суб'єктів освітнього процесу, яка приводить до якісних змін індивіда. В свою чергу система впливу включає педагогічні технології, педагогічну техніку, форми, засоби, методи, зміст навчання, виховання, організація, управління.

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльова, А. Ніколс, Н. Юсуфбекова та ін.) співвідносять поняття нового у педагогіці за такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове.

В. Кукушкіна, вважає, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним *вимогам* (критеріям технологічності): концептуальність, системність, можливість управління, ефективність, відтворюваність, візуалізація.

В. Полянський визначає *показники критеріїв*: оптимальність, можливість творчого застосування інновацій на практиці. Використання таких критеріїв оцінювання інновацій у навчанні допомагає установити значущість та корисність кожного нововведення

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в освітній процес закладів вищої освіти інноваційних педагогічних технологій і методів. Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності та мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, як процес створення, упровадження та поширення нового у вищій освіті.

Д.Мазуха та Н.Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої уваги до постійно змінюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства і відповідної корекції освітньої

діяльності [1]. Особливе значення має ця здатність за інформаційної доби, яка потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення. Інновації характеризують професійну діяльність викладача закладів вищої освіти. Інновації не виникають спонтанно, а постають результатом системних наукових пошуків, аналізу, узагальнення перспективного досвіду, упровадження досягнень психолого-педагогічної науки у практику, вивчення, узагальнення і поширення передового вітчизняного та іноземного педагогічного досвіду.

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, яка розробляє, упроваджує і поширює нові ідеї. Творчий викладач має широкі можливості і необмежене поле для інноваційної діяльності, оскільки на практиці може експериментувати і переконуватися в ефективності методик навчання, коригувати їх, здійснювати докладну структуризацію досліджень освітнього процесу, пропонувати інноваційні технології та методи навчання. Основна умова такої діяльності – інноваційний потенціал педагога.

Інноваційний потенціал креативного педагога – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, який виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Наявність інноваційного потенціалу у майбутнього вчителя початкової школи визначають *чинники*:

- здатність генерувати інноваційні ідеї;
- високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів;
- відкритість здобувачів освіти новому та сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення [1].

Виділимо *критерії готовності майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності*:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень в навчанні і вихованні;
- впевненість у позитивному результаті;
- узгодження особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- рівень психолого-педагогічної та методичної готовності до інноваційної діяльності;
- здатність до фахової рефлексії.

Процес впровадження педагогічних інновацій, творчий пошук залежать від морально-психологічного клімату у закладах вищої освіти, матеріально-

технічних, санітарно-гігієнічних та естетичних умов праці. В організації інноваційних пошуків важливим є вибір актуальної науково-педагогічної теми, чітке формулювання мети і завдань творчої діяльності як усього колективу, так і кожного педагога, здобувача освіти.

Процес упровадження інновацій доцільно розподілити на основні етапи, врахувавши теоретичну та практичну підготовку майбутнього вчителя початкової школи. На підставі всебічного аналізу необхідно своєчасно коригувати темп та зміст оновлення педагогічного процесу, накреслюючи нові перспективи роботи. Слід подбати про науково-методичне обґрунтування інновацій, залучення до їх упровадження авторитетних, творчих педагогів, студентів. У таких випадках необхідним є створення творчих груп кваліфікованих, креативних, ініціативних викладачів, які беруть на себе відповідальність щодо аналізу та апробації перспективного досвіду, систематичного відбору ефективних ідей, інноваційних технологій, концепцій, які можуть бути упровадженими в педагогічну практику. Такий підхід дає змогу об'єднати зусилля авторів педагогічних нововведень із зорієнтованими на інноваційну діяльність педагогами, створити сприятливе інноваційне середовище [1].

Інноваційна спрямованість майбутнього вчителя початкової школи визначається *критеріями педагогічних інновацій*, до яких відносять:

- новизну;
- оптимальність;
- результативність та ефективність;
- можливість творчого застосування нових результатів[3].

Інновації конкретизуються як у цілісній конструкції педагогічного процесу, так і у кожному його елементі:

- цільова складова впливає на структуру і зміст навчального плану та програми як окремої дисципліни, орієнтує на певний прогнозований педагогічний результат;
- змістова складова впливає на зміст та структуру як окремих навчальних дисциплін, так і на освіту в цілому;
- оцінна складова впливає на зміст, методи, форми контролю й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Інноваційний процес розгортається за логікою: виникнення, засвоєння, насичення, традиція, криза, фініш.

Таким чином, розглядаючи умови реалізації інноваційних педагогічних технологій відповідно до етапів їх впровадження на практичному рівні підготовки майбутнього вчителя початкової школи, перспективами подальших досліджень вважаємо визначення ефективних форм, активних методів, засобів впровадження інноваційних технологій в практику діяльності закладу вищої освіти.

Використання інновацій у навчанні сприяє розв'язанню творчих завдань у загальній педагогічній системі: активізує та формує інтерес до навчання; озброює молодь прийомами розумової діяльності щодо мобілізації та накопичення знань для вирішення освітніх проблем; розвиває ініціативу студентів у творчому пізнанні.

Потребує подальшої розробки проблема застосування інноваційних технологій під час різних видів майбутньої професійної діяльності в ході науково-природничої підготовки майбутнього вчителя початкової школи: навчальної, культурно-дозвільної тощо.

Зазначене вище надає можливість зробити *висновки*:

- інновація є основною формою розвитку сфери вищої освіти;
- впровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування вітчизняної системи освіти;
- виконуючи навчальну, виховну й дослідні функції, інноваційні технології можуть застосовуватися на етапі підготовки до проведення занять, у створенні навчально-методичного забезпечення, під час освітнього процесу й у позааудиторній роботі;
- використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє створенню конкурентоспроможної системи освіти;
- управління процесом інновації є основним механізмом, який визначає якість інновації та якість вищої освіти в цілому;
- актуальними напрямами висвітлення окресленої теми є розгляд питань щодо можливостей використання сучасних інноваційних технологій та активних методів в процесі навчання на різних етапах підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Галузінська М.І. Крамська. Педагогічна майстерність викладача вищої школи. Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти/ М.І. Галузінська, З. М. Крамська, Умань: ВПЦ «Візаві». 2020. с.238.
2. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти: навч. посіб. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 259 с.
3. Pashchenko, M., Chernenko, L., & Kovalyshyna, S. FEATURES OF THE USE OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION. *Sworld-Us Conference Proceedings*, 1(usc21-01), 89–92. <https://doi.org/10.30888/2709-2267.2023-21-01-017>

КРАМСЬКА Зоя Михайлівна Діяльності майбутнього вчителя початкової школи	252
КРИВДА Вікторія Ігорівна Роль викладача закладу вищої освіти в розвитку креативного мислення здобувача	258
КУЧЕРЕНКО Микола Петрович Креативність у вищій медичній освіті: шлях до формування інноваційного потенціалу та професійного зростання майбутніх медиків	259
КУШНЄРЬОВА Марина Олександрівна Формування креативного мислення здобувачів освіти під час навчання іноземної мови	263
ЛЕОНОВА Вероніка Іванівна Технологія реалізації ігрової роботи з «дітьми вулиці»	265
ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович, ЛИСТОПАД Наталя Леонідівна Педагогічний коучинг як засіб інтенсифікації розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти	270
ЛИГОЦЬКИЙ Дмитро Ігорович Розвиток креативності як ресурс інноваційного потенціалу в спорті	275
LISONOR Alla Formation Of An Innovative Thinking Style In Future Designers Through Project-Based Learning	279
ЛИТОВЧЕНКО Ольга Василівна Креативність як ключ до успішної логопедичної корекції	281
ЛЮБИМОВА Світлана Анатоліївна Креативність у перекладі поезії	286
МАКСИМ Оксана Анатоліївна Психолого-педагогічні аспекти розвитку креативності здобувачів вищої освіти у процесі викладання іноземної мови	288
МАРДАРОВА Ірина Костянтинівна, ГУДАНИЧ Наталія Миколаївна Розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти в коворкінг середовищі	291
МАРУЩАК Ярослав Сергійович Інноваційний ретроспективний підхід у викладанні історії України: від сучасності до Київської Русі	296
МАСЛЕННИКОВ Дмитро Ігорович Формування креативності студентів у процесі вивчення вищої математики	298
МАТВІЄНКІВ Ольга Степанівна Розвиток креативності студентів у процесі вивчення іноземної мови (англійської) в закладах вищої освіти	301
MEISH Yuliia The Impact Of Teaching Mathematical Disciplines To Technical Specialty Students On The Development Of Creativity Of Skilled Professionals	304
МОВЧАН Валентина Іванівна Інтерпретація творів мистецтва як засіб розвитку креативного мислення майбутніх учителів початкових класів	308
МОРГУН Олександра Олександрівна Розвиток креативності у підготовці перекладачів англійської та китайської мов: психолого-педагогічні аспекти інноваційного підходу	310